

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 18/2012 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen, 4 och 6 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn samt av 11 a § i lagen om barndagvård

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2012 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen, 4 och 6 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn samt av 11 a § i lagen om barndagvård (RP 111/2012 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för behandling och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna ett utlåtande om saken till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Pekka Humalto, social- och hälsovårdsministeriet
- ordförande för TANEs manssektion Kari Uotila, delegationen för jämställdhetsärenden

- ordförande för föräldraledighetsarbetsgruppen Maria Kaisa Aula
- ekonomisk expert Ilkka Kaukoranta, Finlands Fackförbunds Centralorganisationen FFC rf
- jurist Anja Lahermaa, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- expert, JK Johan Åström, Finlands Näringsliv rf
- ombudsman Anu Uhtio, Adoptivfamiljer rf
- ordförande Huttunen Jouko, Suomen Monikoperheet ry
- utbildningsplanerare Anna Moring, Sateenkaari ry

Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av

- jämställdhetsombudsman Pirkko Mäkinen
- professor i socialrätt Pentti Arajärvi
- Akava rf
- Företagarna i Finland rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

I propositionen föreslås att pappor ska ha rätt till

faderskapsledighet på 54 vardagar som inte kan överföras på den andra föräldern. Samtidigt görs ledigheten för pappor enklare och smidigare så att den tidigare faderskapsledigheten och pappa-

månaden slås samman till en faderskapspen-
ningsperiod och faderskapsledigheten kan ut-
nyttjas innan barnet fyller 2 år. Rätten till fader-
skapspenning är inte längre bunden till föräldra-
penningen och den minskar inte det antal dagar
som berättigar till föräldrapenning. I fortsätt-
ningen består föräldradagpenningensperioderna av
en moderskapspenningensperiod på 105 vardagar,
en föräldrapenningensperiod på 158 vardagar, som
föräldrarna sinsemellan kan avtala om, och pap-
pans egen faderskapspenningensperiod på högst 54
vardagar.

Propositionen syftar till att uppmuntra pap-
porna att utnyttja familjeledigheterna. Arbets-
livs- och jämställdhetsutskottet anser att propo-
sitionen är motiverad och behövlig. Utskottet
tillstyrker lagförslaget med följande kommenta-
rer.

Hur familjeledigheter fördelas

Pappamånaden infördes genom en reform 2002.
I och med att systemet senare utvecklats har det
blivit vanligare att pappor utnyttjar familjeledig-
heter, men kvinnorna utnyttjar ändå ännu mer-
parten i synnerhet av de långa ledigheterna. Mest
tar papporna ut ledigheten samtidigt som mam-
man. År 2011 betalades faderskapspenning under
moderskaps- och föräldrapenningensperioden
till 73 procent av papporna. Däremot fick endast
3,3 procent av papporna föräldrapenning, som
bara kan betalas ut antingen till pappan eller till
mammans, när pappamånaden inte räknas med.
Utnyttjandet av pappamånaden har ökat avse-
värt sedan 2004, men 2011 utnyttjade fortfaran-
de bara 26,9 procent av papporna denna möjlig-
het. Familjeledigheterna koncentreras till mam-
morna och leder till långvarig frånvaro från ar-
betslivet. Det försvårar i sin tur för kvinnor att få
permanent anställningar och försämrar deras
löneutveckling och chanser att avancera i karri-
ären.

Man eftersträvar en jämnare fördelning av fa-
miljeledigheter mellan föräldrarna genom att in-
föra ledigheter som är avsedda för papporna.
Pappaledigheten stöder ett aktivt faderskap och
delat föräldraskap och skapar ett närmare förhål-
lande mellan pappan och barnet. Under pappamånaden vänjer sig föräldrarna vid att också pappan ensam kan ta ansvar för vården av barnet medan mamman förvärvsarbetar. Utredningar visar att mammors och pappors attityder spelar en betydande roll för hur föräldrarna delar familjeledigheterna mellan sig. Pappaledigheten har en positiv effekt inte bara för föräldrarnas attityder till vårdansvaret utan också för attityderna i samhället över lag.

Utredningar visar att mammors och pappors attityder spelar en betydande roll för hur föräldrarna delar familjeledigheterna mellan sig. Pappaledigheten har en positiv effekt inte bara för föräldrarnas attityder till vårdansvaret utan också för attityderna i samhället över lag.

Undersökningar och erfarenheter i Norden an-
tyder att pappor säkrast tar ut sådana ledigheter
som finns till uttryckligen för dem och som fa-
miljen går miste om om pappan inte tar ut dem. I
de länder där ledigheter som är riktade enbart till
pappor har ökat utnyttjar pappor familjeledig-
heter i ökad grad. Därför anser arbetslivs- och
jämställdhetsutskottet att det är nödvändigt och
ett steg i rätt riktning att propositionen uttryckli-
gen stärker pappors rätt till självständig ledig-
het. Utskottet anser det viktigt att pappors rätt att
ta ut familjeledigheter fortsatt utvecklas.

Begränsning av faderskapspenningensperioden till följd av att barnet dör

Enligt gällande lag betalas moderskaps- och fa-
derskapspenning till utgången av moderskaps-
eller faderskapspenningensperioden om ett barn är
dödfött eller dör under moderskaps- eller fader-
skapspenningensperioden. Bestämmelsen föreslås
bli ändrad så att faderskapspenning i fortsätt-
ningen endast betalas för 12 vardagar efter da-
gen för barnets död, dock högst till utgången av
faderskapspenningensperioden eller ett avsnitt av
perioden. Moderskapspenning betalas som nu
till utgången av moderskapspenningensperioden.
Ändringen i betalning av faderskapspenning mo-
tiveras inte på något sätt i propositionen.

Mammans och pappans föräldrapenningensperi-
oder är olika långa och tidpunkten för barnets
död och faderskapsledigheten avgör om och i
vilken utsträckning det uppstår skillnader i frå-
ga om för hur lång tid efter barnets död dels mo-
derskapspenning och dels faderskapspenning
betalas. Utskottet framhåller att båda föräldrar-
na behöver tid för att komma över förlusten av
barnet. Utskottet understryker vikten av jämlik
behandling av mamman och pappan när ett barn

dör och anser det viktigt att social- och hälsovårdsutskottet ännu utreder om man kunde avstå från den föreslagna begränsningen.

Likabehandling av olika typer av familjer

En pappa eller adoptivpappa som bor i samma hushåll som mamman har rätt till faderskapspenning. En partner i ett registrerat partnerskap, som har adopterat sin partners barn, har rätt till faderskapsledighet. Däremot betalas faderskapspenning inte till så kallade frånlevande pappor. Utskottet påpekar att också de pappor som inte bor med barnets mamma bör ha möjlighet till egen tid tillsammans med sitt barn. I regeringens proposition konstateras det att man i samband med beredningen av propositionen även har diskuterat behovet av att vid utvecklandet av familjeledigheterna beakta de särskilda behov som bl.a. frånlevande pappor, ensamföräldrar och flerlingsfamiljer har. Utskottet menar att det här är ytterst viktigt och påskyndar en totalrevidering av familjeledigheterna.

I flerlingsfamiljer har inte vart och ett av barnen möjlighet till egen tid med pappan eftersom pappan inte har rätt till faderskapsledighet för det andra barnet. Utskottet anser att varje barn som föds eller adopteras till en familj bör ha rätt till gemensam tid med pappan. Det här skulle också garantera jämställdhet och likabehandling för barnen i samma familj. Utskottet menar att

faderskapsledigheten i flerlingsfamiljer och adoptivfamiljer kunde bestämmas så att faderskapsledigheten i tvillingfamiljer och vid adoption av två barn samtidigt är sammanlagt minst 54+18 vardagar, för trillingar på motsvarande sätt minst 54+18+18 osv. Utskottet anser det viktigt att social- och hälsovårdsutskottet utreder om lagförslaget kunde ändras i fråga om flerlings- och adoptivfamiljer.

I familjer med en vårdnadshavare förkortas familjeledigheten med en tid som motsvarar faderskapspenningensperioden för familjer med två vårdnadshavare. Rätten till faderskapsledighet och motsvarande förlängning av ledigheten förverkligas inte heller i registrerat partnerskap om den partner som är berättigad till faderskapsledighet blir mammaledig.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att alla barn oberoende av familjetyp ska ha rätt till vård av sina föräldrar som garanteras i lagstiftningen om familjeledigheter. Utskottet menar att det är viktigt att lagstiftningen om familjeledigheter förnyas så att den bättre beaktar behovet i olika typer av familjer.

Ställningstagande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 6 november 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tarja Filatov /sd
vordf. Anne-Mari Virolainen /saml
medl. Markku Eestilä /saml
Sanni Grahn-Laasonen /saml
Anna Kontula /vänst
Jari Lindström /saf
Lea Mäkipää /saf

Elisabeth Nauclér /sv
Annika Saarikko /cent
Mikko Savola /cent
Eero Suutari /saml
Katja Taimela /sd
Jani Toivola /gröna
ers. Anu Vehviläinen /cent.

Sekreterare var

konsultativ tjänsteman Marjaana Kinnunen.

AVVIKANDE MENING

Motivering

I fråga om familjer med en vårdnadshavare och flerlingsfamiljer förhåller vi oss positivt till utskottets utlåtande. Med hänvisning till vår syn på familjen kan vi emellertid inte godkänna att villkoren för faderskapsledigheter då det gäller så kallade regnbågsfamiljer ändras på det sätt som föreslås i utskottets utlåtande.

Avvikande mening

Vi föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 6 november 2012

Jari Lindström /saf
Lea Mäkipää /saf
Mikko Savola /cent